YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
22 päivänä maaliskuuta 2001 *

Asiassa C-261/99,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään G. Rozet, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Ranskan tasavalta, asiamiehinään K. Rispal-Bellanger ja F. Million, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Ranskan tasavalta ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan 4 kohdan (josta on

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

tullut EY 249 artiklan 4 kohta) ja Ranskan Nouvelle Filature Lainière de Roubaix'lle myöntämästä tuesta 4 päivänä marraskuuta 1998 tehdyn komission päätöksen 1999/378/EY (EYVL 1999, L 145, s. 18) 4 ja 5 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole asetetussa määräajassa toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä tällä päätöksellä lainvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettujen tukien takaisin perimiseksi niiden saajalta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. La Pergola sekä tuomarit M. Wathelet (esittelevä tuomari), P. Jann, S. von Bahr ja C. W. A. Timmermans,

julkisasiamies: S. Alber,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.1.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY 88 artiklan 2 kohdan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 13.7.1999 ja jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Ranskan tasavalta ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan 4 kohdan (josta on tullut EY 249 artiklan 4 kohta) ja Ranskan Nouvelle Filature Lainière de Roubaix'lle myöntämästä tuesta 4 päivänä marraskuuta 1998 tehdyn komission päätöksen 1999/378/EY (EYVL 1999, L 145, s. 18; jäljempänä riidanalainen päätös) 4 ja 5 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole asetetussa määräajassa toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä tällä päätöksellä lainvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettujen tukien takaisin perimiseksi niiden saajalta.

2 Komissiolle tehtiin vuoden 1996 toukokuussa ja syyskuussa useita kanteluja tuista, jotka Ranskan hallitus oli myöntänyt tai mahdollisesti myöntäisi Nouvelle Filature Lainière de Roubaix -yhtiölle SA Filature Lainière de Roubaix -konsernin yrityssaneerauksen yhteydessä. Nämä kantelut kohdistuivat teollisuuden rakenneuudistusta käsittelevän ministeriöiden yhteisen komitean sille myöntämään kahdeksan vuoden lykkäykseen sen 82 000 000 Ranskan frangin (FRF) suuruisten sosiaaliturvamaksu- ja verovelkojen maksamisessa sekä mainitulle komitealle esitettyyn pyyntöön toimenpiteistä tämän yhtiön konkurssihakemuksen välttämiseksi.

3 Vastauksenaan komission tietojensaantipyyntöön Ranskan viranomaiset ilmoittivat komissiolle 18.6. ja 15.7.1996 päivätyissä kirjeissä, että SA Filature Lainière

de Roubaix -konsernilla oli 1990-luvun alusta lähtien vakavien toimintavaikeuksien kausi, joka oli toistuvasti johtanut kireään kassatilanteeseen sekä sen sosiaaliturvamaksu- ja verovelkojen maksamisen myöhästymiseen. Yksityishenkilö nimeltä Verbeke osti tämän konsernin vuonna 1993, minkä jälkeen konserni esitti rakenneuudistussuunnitelman, jonka mukaan tämä velka maksettaisiin kokonaisuudessaan, edellyttäen että maksut jaetaan kahdeksan vuoden ajalle. Uusia taloudellisia vaikeuksia ja rahoitusvaikeuksia alkoi kuitenkin ilmetä vuodesta 1995 lähtien. Koska konsernin johto ei kyennyt suorittamaan konsernin velkoja niiden erääntyessä, se teki ilmoituksen maksujen lakkauttamisesta Tribunal de commerce de Roubaix'lle (Ranska), joka aloitti yrityssaneerausmenettelyn 30.4.1996.

4 Todettuaan, ettei saneeraussuunnitelman aikaansaaminen ollut mahdollista tämän konsernin taloudellisen tilanteen ja henkilöstötilanteen vuoksi, ja järjestettyään tarjouspyyntömenettelyn konsernin myymiseksi Tribunal de commerce de Roubaix määräsi 17.9.1996 antamallaan tuomiolla, että konserni myydään 4 278 866 FRF:lla yksityishenkilölle nimeltä Chapurlat, joka on sitoutunut säilyttämään yrityksen 587 työntekijästä 225 työntekijän työsuhteen ja maksamaan 50 000 FRF kutakin yrityksen haltuunottoa seuraavan vuoden aikana lakkautettavaa työpaikkaa kohden. Tämä tuomioistuin oikeutti irtisanomaan 362 työntekijää ja määräsi selvitysmiehen, koska SA Filature Lainière de Roubaix -konserni purkautui sen antaman tuomion vaikutuksesta.

5 Ranskan viranomaiset ilmoittivat syyskuussa 1996 komissiolle rakenneuudistuksen tukitoimesta, johon ne aikoivat ryhtyä tukeakseen Chapurlat'n perustamaa uutta yhtiötä, jonka nimi oli Nouvelle Filature Lainière de Roubaix ja yhtiöpääoma 510 000 FRF. Tämä kokonaismäärältään 40 000 000 FRF:n tukitoimi jakautui 18 000 000 FRF:n suuruiseen osakkuuslainaan ja 22 000 000 FRF:n suuruiseen avustukseen.

6 EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan (josta on tullut EY 88 artiklan 2 kohta) mukaisen menettelyn päätteeksi tehtiin riidanalainen päätös, jonka päätösosa on seuraava:

"1 artikla

Ranskan Nouvelle Filature Lainière de Roubaix'lle investointiavustuksena myöntämää 7,77 miljoonan Ranskan frangin suuruista tukea voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvana perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti.

2 artikla

Ranskan Nouvelle Filature Lainière de Roubaix'lle investointiavustuksena myöntämä 14,23 miljoonan Ranskan frangin suuruinen tuki ei sovellu yhteismarkkinoille.

3 artikla

1. Osakkuuslaina, jonka suuruus on 18 miljoonaa Ranskan frangia, on valtiontukea sikäli kuin Ranskan tähän lainaan soveltama korko on lainan myöntämishetkellä sovellettua 8,28 prosentin viitekorkoa alhaisempi.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu Ranskan Nouvelle Filature Lainière de Roubaix'lle myöntämä tuki ei sovellu yhteismarkkinoille.

4 artikla

1. Ranskan on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet periäkseen takaisin edunsaajana olevalta Nouvelle Filature Lainière de Roubaix'lta 2 artiklassa tarkoitetun tuen, joka on jo lainvastaisesti maksettu sille.

2. Tuki on perittävä takaisin Ranskan lainsäädännön mukaisesti. Takaisin maksettavasta tuesta peritään viivästyskorkoa, joka lasketaan tuen myöntämispäivästä lukien sen takaisinmaksupäivään asti. Korkojen laskennassa käytetään aluetukien nettoavustusekvivalenttien laskemisessa käytettyä viitekorkoa.

3. Ranskan on lakkautettava viipymättä 3 artiklassa tarkoitettu tuki soveltamalla tavanomaisia markkinaehtoja, jotka vastaavat vähintään lainan myöntämishetkellä sovellettua 8,28 prosentin viitekorkoa.

5 artikla

Ranskan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksi antamisesta päätöksen noudattamiseksi toteuttamistaan toimenpiteistä.

6 artikla

Tämä päätös on osoitettu Ranskan tasavallalle."

7 Ranskan hallitus nosti yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 25.1.1999 toimitetulla kannekirjelmällä kanteen, jossa vaadittiin riidanalaisen päätöksen kumoamista (ks. asia C-17/99, Ranska v. komissio, tuomio 22.3.2001, Kok. 2001, s. I-2481).

8 Koska komissio ei ollut saanut mitään ilmoitusta siitä, mihin toimiin Ranskan viranomaiset olivat ryhtyneet riidanalaisen päätöksen vuoksi sen 5 artiklassa asetetussa määräajassa, komissio muistutti asiasta Ranskan viranomaisia 3.2.1999 päivätyllä kirjeellä, jossa se korosti olevansa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan määräysten mukaisesti velvollinen nostamaan kanteen yhteisöjen tuomioistuimessa, jollei se saa ilmoitusta mainitun päätöksen täytäntöönpanosta.

9 Koska viimeksi mainittuun kirjeeseen ei vastattu, komissio katsoi, ettei Ranskan tasavalta ollut noudattanut riidanalaista päätöstä ja ettei se ollut väittänyt päätöksen täytäntöönpanon olevan täysin mahdotonta, minkä vuoksi komissio päätti nostaa käsiteltävänä olevan kanteen.

10 Komissio vetoaa ensinnäkin siihen, että perustamissopimuksen 189 artiklan neljännen kohdan mukaisesti riidanalainen päätös sitoo Ranskan tasavaltaa, jolle

se on annettu tiedoksi 17.11.1998. Mainitun määräyksen mukaisesti tämä päätös "velvoittaa kaikilta osiltaan" jäsenvaltiota, jolle se on osoitettu, aina siihen asti, kunnes asiasta mahdollisesti määrätään toisin yhteisöjen tuomioistuimen päätöksellä.

11 Komissio toteaa lisäksi, ettei Ranskan hallitus ole edellä mainitussa asiassa Ranska vastaan komissio missään vaiheessa pyytänyt yhteisöjen tuomioistuinta määräämään riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanoa lykättäväksi eikä EY:n perustamissopimuksen 186 artiklassa (josta on tullut EY 243 artikla) tarkoitettuja välitoimia.

12 Komissio katsoo, että täytäntöönpanon täydellinen mahdottomuus on ainoa peruste, johon jäsenvaltio voi vedota jättääkseen panematta täytäntöön komission päätöksen, jolla perustamissopimuksen vastaisiksi todetuista valtiontuista on määrätty luovuttaviksi ja ne on määrätty perittäviksi takaisin. Tässä tapauksessa Ranskan tasavalta ei kuitenkaan ole vedonnut mihinkään sellaiseen mahdottomuuteen.

13 Komissio katsoo lopuksi, ettei Ranskan hallitus ole noudattanut velvoitettaan lojaaliin yhteistyöhön. Ranskan viranomaiset eivät nimittäin ole tähän mennessäkään vastanneet komission 3.2.1999 päivättyyn muistutuskirjeeseen millään tavoin eivätkä missään vaiheessa saattaneet komission käsiteltäväksi riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanossa mahdollisesti ilmenneitä vaikeuksia taikka ehdottaneet sille korvaavia toimenpiteitä. On ilmennyt, että Ranskan viranomaiset eivät ole ryhtyneet vähimmässäkään määrin toimenpiteisiin perustamissopimuksen vastaisiksi todettujen tukien takaisin perimiseksi.

14 Ranskan hallitus selittää, että se on täysin tietoinen velvollisuudestaan periä mainitut tuet takaisin mutta että se ei ole tähän mennessä kyennyt täyttämään tätä velvollisuutta.

15 Se väittää, että se on yhdessä tuensaajayhtiön kanssa pyrkinyt määrittämään menettelytavat, joiden mukaisesti takaisinperintään voitaisiin ryhtyä. Tukien välitön ja täysimääräinen takaisinperiminen olisi johtanut yrityksen asettamiseen selvitystilaan tuomioistuimessa, mutta Ranskan hallitus — joka on tietoinen yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, jonka mukaan se, että perustamissopimuksen vastaisiksi todettujen valtiontukien saajana ollutta yritystä ei enää ole, ei oikeuta luopumaan niiden takaisinperinnästä — myöntää, ettei se ole vedonnut tähän seikkaan selvittäessään asiaa komission kanssa.

16 Ranskan hallitus toteaa lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö huomioon ottaen riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä koskevalla vaatimuksella edellä mainitussa asiassa Ranska vastaan komissio ei juurikaan olisi ollut menestymisen mahdollisuutta.

17 Se vetoaa vielä siihen, että Ranskan viranomaiset ovat koko hallinnollisen menettelyn ajan runsaasti auttaneet komissiota tietojensaannissa ja että ne ovat siten täyttäneet velvoitteensa lojaaliin yhteistyöhön tämän toimielimen kanssa.

18 Aluksi on syytä huomauttaa, että perustamissopimuksella perustetussa oikeussuojakeinojen järjestelmässä erotetaan toisistaan toisaalta EY 226 ja EY 227 artiklassa tarkoitetut kanteet, joissa vaaditaan toteamaan se, ettei jäsenvaltio ole noudattanut jäsenyysvelvoitteitaan, ja toisaalta EY 230 artiklassa ja EY 232 artiklassa tarkoitetut kanteet, joissa vaaditaan tutkimaan yhteisön toimielinten toimien tai toimimatta jättämisen laillisuutta. Näiden oikeus-

suojakeinojen päämäärät ovat erilaiset ja niitä koskevat menettelytavat ovat erilaiset. Jäsenvaltio ei siten voi ilman perustamissopimuksen nimenomaista määräystä tehokkaasti väittää sille osoitetun päätöksen olevan lainvastainen puolustautuakseen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa, kyseisen päätöksen täytäntöönpanon laiminlyöntiin perustuvaa kannetta vastaan (ks. viimeksi asia C-404/97, komissio v. Portugali, tuomio 27.6.2000, Kok. 2000, s. I-4897, 34 kohta). Tämä pätee riippumatta siitä, vedotaanko tähän lainvastaisuuteen itse jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevassa oikeudenkäynnissä vai, kuten tässä tapauksessa, oikeudenkäynnissä, jossa vaaditaan riidanalaisen päätöksen kumoamista.

19 Tilanne voi olla toinen ainoastaan, jos kyseessä olevaan toimeen liittyy niin vakavia ja ilmeisiä virheitä, että toimea voidaan pitää mitättömänä (em. asia komissio v. Portugali, tuomion 35 kohta).

20 Tämä toteamus pätee myös, kun kyseessä on EY 88 artiklan 2 kohdan toiseen alakohtaan perustuva jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva kanne (em. asia komissio v. Portugali, tuomion 36 kohta).

21 Tältä osin on todettava, että Ranskan hallitus on edellä mainitussa asiassa Ranska vastaan komissio kyllä riitauttanut riidanalaisen päätöksen laillisuuden vetoamalla erinäisiin tosiseikkoihin, mutta se ei sen sijaan ole vedonnut mihinkään sellaiseen virheeseen, joka voisi aiheuttaa tämän toimen mitättömyyden.

22 Seuraavaksi on huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tuen lainvastaiseksi toteamisesta seuraa loogisesti lainvastaisen tuen poistaminen

perimällä se takaisin (ks. erityisesti asia C-183/91, komissio v. Kreikka, tuomio 10.6.1993, Kok. 1993, s. I-3131, 16 kohta ja em. asia komissio v. Portugali, tuomion 38 kohta).

23 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut myös, että ainoa mahdollinen peruste, johon jäsenvaltio voi vedota puolustautuakseen komission perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisesti nostamaa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa kannetta vastaan, on täydellinen mahdottomuus panna päätös asianmukaisesti täytäntöön (asia C-348/93, komissio v. Italia, tuomio 4.4.1995, Kok. 1995, s. I-673, 16 kohta ja em. asia komissio v. Portugali, tuomion 39 kohta).

24 Jäsenvaltion, joka valtiontukia koskevaa komission päätöstä täytäntöönpannessaan kohtaa ennalta-arvaamattomia tai yllättäviä vaikeuksia tai havaitsee vaikeuksia, joita komissio ei ole ottanut huomioon, on annettava komission arvioida näitä vaikeuksia ja ehdotettava asianmukaisia muutoksia kyseessä olevaan päätökseen. Tällaisessa tilanteessa komission ja jäsenvaltion on muun muassa sellaisen säännön nojalla, joka asettaa jäsenvaltioille ja yhteisön toimielimille lojaalia yhteistyötä koskevia vastavuoroisia velvollisuuksia ja joka on EY:n perustamissopimuksen 5 artiklan (josta on tullut EY 10 artikla) taustalla, toimittava yhdessä vilpittömässä mielessä vaikeuksien voittamiseksi noudattaen täysimääräisesti perustamissopimuksen määräyksiä ja erityisesti sen valtiontukiin liittyviä määräyksiä (ks. mm. asia 94/87, komissio v. Saksa, tuomio 2.2.1989, Kok. 1989, s. 175, 9 kohta ja em. asia komissio v. Portugali, tuomion 40 kohta).

25 Tältä osin on riittävää todeta, että Ranskan hallitus ei tässä tapauksessa ole riidanalaisen päätöksen tiedoksiantamisen ja 3.2.1999 päivätyn muistutuskirjeen lähettämisen jälkeen esittänyt komissiolle selvitystä sellaisista ennalta-arvaamattomista, yllättävistä tai komission huomiotta jättämistä vaikeuksista, joiden vuoksi mainitun päätöksen muuttamiseen olisi voinut olla aihetta.

26 Lopuksi on syytä muistuttaa, että riidanalaista päätöstä koskee laillisuusolettama ja että tätä päätöstä koskevasta kumoamiskanteesta huolimatta se velvoittaa kaikilta osiltaan Ranskan tasavaltaa (ks. em. asia komissio v. Portugali, tuomion 57 kohta).

27 Tässä tapauksessa Ranskan tasavalta ei ole vaatinut, että sillä olevan, perustamissopimuksen vastaisiksi todettujen tukien takaisinperimisvelvollisuuden täytäntöönpanoa lykättäisiin. Riippumatta siitä, millä edellytyksillä sellainen pyyntö voidaan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö huomioon ottaen hyväksyä, kun Ranskan tasavallalle ei ole myönnetty riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä, kyseinen päätös on edelleen ollut Ranskan tasavaltaa velvoittava kaikilta osiltaan, erityisesti siltä osin kuin mainitut tuet on siinä määrätty takaisin perittäviksi.

28 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että Ranskan tasavalta ei ole noudattanut perustamissopimuksen mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole noudattanut riidanalaista päätöstä.

Oikeudenkäyntikulut

29 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvaamista ja Ranskan tasavalta on hävinnyt asian, viimeksi mainittu on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Ranskan tasavalta ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole noudattanut Ranskan Nouvelle Filature Lainière de Roubaix'lle myöntämästä tuesta 4 päivänä marraskuuta 1998 tehtyä komission päätöstä 1999/378/EY.**

2) **Ranskan tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

La Pergola Wathelet Jann

von Bahr Timmermans

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä maaliskuuta 2001.

R. Grass A. La Pergola

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja